



**Universitat de les
Illes Balears**

Facultat de les Illes Balears

Memòria del Treball de Fi de Grau

L'ART DELS ESPAIS A EDUCACIÓ INFANTIL

Sonia Rodado Bauzá

Grau d'Educació Infantil

Any acadèmic 2015-16

DNI de l'alumne: 43173465-G

Treball tutelat per Magdalena Jaume Adrover

Departament de Pedagogia i Didàctiques Específiques

S'autoritza la Universitat a incloure aquest treball en el Repositori Institucional per a la seva consulta en accés obert i difusió en línia, amb finalitats exclusivament acadèmiques i d'investigació	Autor		Tutor	
	Sí	No	Sí	No
	<input checked="" type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Paraules clau del treball:

Educació/expressió artística, espais, educació infantil

RESUM

El present treball és un projecte innovador relacionat amb la forma de donar l'educació artística a les escoles. Des d'una visió de mestra s'abordarà la importància de treballar les arts plàstiques als diferents centres educatius, centrat sobretot a infants d'Educació Infantil. Aquest document tracta sobre l'art, l'art a l'educació i sobre l'art-teràpia. A més, es podrà veure quines són les principals institucions i col·lectius que estan posant en pràctica l'art als espais, a on els infants són els principals protagonistes de la creació. I, finalment, es proposen quatre sessions dutes a terme a una escola on s'ha posat en pràctica aquesta nova forma de treballar l'art.

Paraules clau: Educació/expressió artística, espais, educació infantil.

ABSTRACT

The present work is an innovative project related with the way of give artistic education to the schools. From teacher's point of view will tackle the importance of working arts at different schools, focusing in Childhood education's children. This document is about art, art education and also art therapy. Moreover, you will also see which are the main institutions that are putting into practice the art in the space, where the children are the main protagonists of creation. Finally, you will find four sessions done at a school where it has put into practice this new methodology.

Keywords: artistic education/expression, space, children's education.

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ.....	pàg. 5
2. QUÈ ÉS L'ART?.....	pàg. 5
3. ART I EDUCACIÓ.....	pàg. 6
4. ART-TERÀPIA.....	pàg. 9
5. POLYGLOT THEATRE.....	pàg. 11
a. Formigues.....	pàg. 12
b. Embolic.....	pàg. 13
c. Construïm aquesta ciutat.....	pàg. 14
6. ESPAIS I ARQUITECTURA AMB INFANTS.....	pàg. 15
a. Ciutat de les arts i de les ciències.....	pàg. 15
b. Imagination Playground.....	pàg. 17
c. Arquitectives.....	pàg. 18
7. SESSIONS PRÀCTIQUES.....	pàg. 20
a. Centre on es duen a terme les sessions: CEIP Es Pont.....	pàg. 20
b. Programació.....	pàg. 21
c. Sessions artístiques.....	pàg. 23
• Sessió 1: Trenca closques.....	pàg. 23
• Sessió 2: Què sortirà?.....	pàg. 28
• Sessió 3: És una ciutat?.....	pàg. 34
• Sessió 4: Llums, ombres i colors.....	pàg. 41
8. CONCLUSIONS.....	pàg.50
REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES.....	pàg. 52

“Se produce un encuentro y una colaboración entre la propuesta inicial del creador y la transformación que realiza el espectador activo o intérprete. En esta situación, los jugadores están «dentro» de la obra y la viven como el actor que se mueve en un escenario creado para el desarrollo de una acción determinada” (Ruiz i Abad, 2011, p.156).

1. INTRODUCCIÓ

A través d'aquest document, veurem la importància de treballar l'art o l'educació artística dins les escoles, podrem veure com fomenta gran part de la seva imaginació i la seva creativitat i com ajuda als infants la possibilitat d'expressar-se de diferents maneres. Centrat en l'art com a forma de construir dins un espai, de canviar-lo i transformar-lo a partir del joc. Cal dir, que podrem veure aquesta forma de treballar l'art de tal manera que es pugui aplicar a les escoles i altres institucions on tenen cabuda els infants.

L'arquitectura i l'espai és una de les parts de l'art que més oblidada ha estat fins ara a les escoles, però que a poc a poc ha anat agafant més força i s'està treballant per a introduir-lo dins les pràctiques educatives de centre. Al llarg d'aquest document, trobareu quines són les institucions que estan implantant aquesta forma de fer, des de l'art a un espai.

Veurem la importància que hi ha a l'hora d'establir relacions entre institucions escolars i altres institucions, com són museus, biblioteques, grups que treballen l'arquitectura, entre d'altres, que poden ajudar a difondre la nostra feina o que la complementi per tal de fer una escola millor, on tinguin cabuda les diferents metodologies i formes d'expressió.

En definitiva, la informació que trobareu està destinada a què es vegi els beneficis que té l'art dins els centres educatius, i una nova forma de treballar-ho a partir de l'arquitectura i els espais, ja que fins al moment l'art s'ha vist més destinat a plasmar-ho a un paper i als treballs manuals dins les escoles.

2. QUÈ ÉS L'ART?

La paraula art prové del llatí “ars” o “artis” (art), alhora que del grec “technē” (tècnica). El terme “ars” sol estar més relacionat amb la part estètica i emotiva, i “technē” amb les produccions.

Aquesta paraula, ha donat peu a molts debats i realment no existeix un únic concepte, ja que historiadors, filòsofs i artistes no han arribat a posar-se d'acord, però principalment descriu una

amplitud d'activitats humanes de caràcter creatiu que van canviant segons l'entorn on es troba, la cultura, el moment històric i l'experiència personal de cadascú. La majoria de les vegades la paraula art és entesa com la pintura, l'escultura, la fotografia, entre d'altres, però les activitats relacionades amb el moviment, el teatre i la literatura solen incloure's en un concepte més ampli de la paraula.

Com s'ha comentat al paràgraf anterior, art com a concepte més modern destaca per tenir una gran varietat d'activitats, entre elles l'arquitectura, la dansa, l'escultura, la música, la pintura, la literatura, la fotografia i la cinematografia, és a dir, pretén que les persones s'expressin a través de diferents formes i tècniques.

John Cage (1968) ens diu que la tasca dels educadors i dels adults és ensenyar a percebre amb noves orelles i nous ulls. És a dir, no s'ha d'ensenyar a pintar qualche quadre o a compondre, sinó que hem d'ensenyar a percebre tot allò que els envolta, a parar atenció a les coses que passen al seu voltant, ampliar la seva capacitat perceptiva.

“El arte solo admite ser percibido por primera vez, con unos sentidos que se están inaugurando en el mismo momento de la percepción” (Jaume, 2014, p.197). S'ha de tenir present que tot l'art que es dona en un moment concret, és modern a la seva època, però quan aquesta canviï deixarà de ser innovador i hi haurà nou art. L'art sempre es renova.

En definitiva, cadascú ha de formar la seva opinió d'art, cadascú ha de descobrir quin significat té sempre que el veu, com si fos la primera vegada i independentment del significat original que tengui.

3. ART I EDUCACIÓ

Fins fa relativament poc, art i educació es concebien com a dues àrees totalment independents i contradictòries, fet que fins i tot ha fet repensar el pla educatiu, volent eliminar les matèries d'art i música de les escoles. Per sort, actualment, aquest fet està canviant, i s'està intentant que l'art i l'educació es vegin com a dos àmbits articulats, units, ja que un enriqueix l'altre i viceversa.

Des de fa molts d'anys, trobam un problema molt impactant a l'educació, aquest està relacionat amb la forma amb la que les nostres escoles i altres institucions entenen la cognició. Es creu que els coneixements només es poden adquirir amb matèries com les matemàtiques i les ciències, però no tenen en compte l'art en tots els seus àmbits. Eisner (1995) ens diu que s'oblida que el coneixement també es pot adquirir a través dels sentiments, les idees i l'afecció.

L'escola hauria de ser un espai on els infants aprenguessis sobre tot allò que els envolta, desenvolupessin les seves aptituds i on es fes incís sobre totes les intel·ligències que ens conformen i no un limitant d'aquestes. L'escola ha de fomentar els 100 llenguatges de l'infant, com deia Loris Malaguzzi i no li ha de llevar cap, pretenia que els infants aprenguessin a partir de fets reals de la vida diària. A continuació podreu trobar la poesia de Loris Malaguzzi de "els 100 llenguatges dels infants":

El niño está hecho de cien.	El niño tiene	existe
El niño tiene cien lenguas	cien lenguas	y de cien le roban noventa y
cien manos	(y además de cien cien cien)	nueve.
cien pensamientos	pero le roban noventa y nueve.	Le dicen:
cien maneras de pensar	La escuela y la cultura	que el juego y el trabajo
de jugar y de hablar	le separan la cabeza del cuerpo.	la realidad y la fantasía
cien siempre cien	Le dicen:	la ciencia y la imaginación
maneras de escuchar	de pensar sin manos	el cielo y la tierra
de sorprenderse de amar	de actuar sin cabeza	la razón y el sueño
cien alegrías	de escuchar y no hablar	son cosas que no van juntas.
para cantar y entender	de entender sin alegría	Y le dicen que el cien no existe
cien mundos que descubrir	de amar y sorprenderse	El niño dice:
cien mundos que inventar	sólo en Pascua y en Navidad.	"en cambio el cien existe".
cien mundos que soñar.	Le dicen:	
	que descubra el mundo que ya	

Aquest poema ens permet veure quines són les maneres d'expressar-se dels infants. Hem de tenir en compte que els nins de la primera infància aprenen a partir del que fan i d'allò que els involucra emocionalment, és per això que els hem de donar les condicions necessàries per aprendre, intentant potenciar totes les seves possibilitats. L'educació artística està connectat amb els interessos de la primera infància i els hi permet expressar-se a partir d'una gran quantitat de llenguatges. És una manera de conèixer-se a un mateix, a un espai, en un temps i a partir d'uns objectes.

« Los niños tienen una gran curiosidad sobre el mundo y mucha finura de pensamiento; saben dirigir su atención hasta las cosas más sutiles, que son aquellas que escapan de la materialidad, a los elementos fáciles, a las cosas definidas. Los atraen las cosas que se tocan y las que no se tocan; las que prueban con la punta de la lengua y las que tienen el sentido del misterio. Una de estas cosas sutiles es la sombra. La sombra de los mismos niños, però también la sombra de los árboles, de los edificios, del columpio, de las puertas de Hierro. Las sombras naturales y las que se producen con artificios» (Malaguzzi, 1996:76)

Segons Eisner (1995), a l'escola haurien d'existir altres fonts de comprensió humana com tot allò que deriva de l'art: música, poesia, dansa, arquitectura, ritus i rituals, entre d'altres. Cadascú ha de comptar amb la forma de representació que més s'adapta a les seves possibilitats i que permet demostrar les seves aptituds i satisfer els seus interessos. És per aquest motiu que no ens podem centrar únicament en l'ensenyança dels coneixements que equivalen a les ciències, matemàtiques, lingüística, entre d'altres, sinó que hem de donar cabuda a altres tipus de formes d'aprenentatge on es puguin desenvolupar tots els aspectes de la personalitat humana.

Un autor que ens exposa les diferents intel·ligències que es contempen i que s'haurien de tenir en compte a les escoles és Gardner. Aquestes, poden interactuar i potenciar-se entre si, de manera que unes es combinen amb les altres. Howard Gardner (s.d.) defineix la intel·ligència com "*la capacitat de resolver problemes i elaborar productes que sean valiosos en una o més cultures*". Aquesta definició ens pretén explicar que ser bo acadèmicament no és l'únic essencial, sinó que hem de ser bons també a l'hora de moure'ns per l'entorn que ens rodeja, cosa que inclou altres tipus d'habilitats i capacitats. A continuació farem un petit incís en cadascuna de les intel·ligències múltiples que proposava Gardner. Cal tenir en compte que cadascuna d'aquestes pot entrenar-se i perfeccionar-se:

- *Intel·ligència musical*: és un art universal, ja que cada cultura té una música que la defineix. S'inclou en aquest tipus les persones capaces de tocar instruments, els cantants i compositors, els músics, els ballarins, entre d'altres.
- *Intel·ligència naturalista*: és aquella que s'utilitza quan tractem qualche àmbit de la natura, com animals i vegetals, o qualche fenomen com el clima o la geografia. Aquesta es va afegir més tard, el 1995, per ser essencial a l'hora de la supervivència de l'ésser humà.
- *Intel·ligència corporal-cinestèsica*: és la relacionada amb la capacitat de resoldre qualche problema i realitzar activitats amb el cos, i fa referència a les habilitats corporals i motrius. S'inclou en aquest als esportistes, actors, ballarins, entre d'altres.
- *Intel·ligència lògica-matemàtica*: fins que Gardner va proposar l'existència de 8 intel·ligències, aquesta era l'única que es considerava com a tal. S'utilitza per resoldre problemes de lògica i de matemàtiques. S'inclou als científics, economistes, enginyers i matemàtics en aquest tipus.
- *Intel·ligència intrapersonal*: és l'encarregada d'entendre'ns a nosaltres mateixos de manera interna. Les persones que tenen aquest tipus d'intel·ligència poden accedir als seus sentiments i emocions, a més de poder reflexionar sobre aquests.

- *Intel·ligència interpersonal*: és la que ens permet entendre a les altres persones, les que ens permet empatitzar. Destaca per detectar i entendre les circumstàncies i problemes dels altres. Hi trobam als professors, psicòlegs, polítics, advocats, entre d'altres.
- *Intel·ligència lingüística*: és aquella capacitat que adquirim a l'hora de comunicar-nos, tant de manera oral com escrita. Els qui la dominen són els polítics, escriptors, periodistes, poetes, entre d'altres.
- *Intel·ligència espacial*: és aquella capacitat d'observar el món des de diferents perspectives i dimensions. Trobam escultors, fotògrafs, arquitectes, entre d'altres. És el tipus d'intel·ligència que vull fomentar amb les sessions pràctiques que realitzaré i de les quals podreu trobar el procés i l'avaluació més endavant.

Cal dir que la combinació entre la intel·ligència interpersonal i intrapersonal, formen l'anomenada intel·ligència emocional, que permet expressar-nos i dirigir la nostra vida de la manera més satisfactòria.

Tothom neix amb unes potencialitats determinades per la genètica, però serà l'àmbit familiar i social, les experiències, l'educació, entre d'altres, que determinarà quin tipus d'intel·ligència destaca en cadascú. És per això que cadascú és diferent, perquè depenent del seu entorn i de les seves experiències haurà desenvolupat una combinació de diferents intel·ligències que li haurà fet ser únic.

En definitiva, l'educació artística és una matèria que s'hauria de tenir en compte en totes les institucions escolars, ja que fomenta l'expressió individual, la creativitat i imaginació de cadascú i permet que l'infant es desenvolupi en totes les seves capacitats i aptituds de la millor manera. Cal que la visió de la societat pel que fa als aprenentatges fonamentals que s'han d'adquirir canviï, per aconseguir un millor desenvolupament en tots els àmbits.

4. ART-TERÀPIA O TERÀPIA ARTÍSTICA

A continuació, exposaré una sèrie de definicions de l'art teràpia:

“El Arteterapia es una profesión asistencial que utiliza la creación artística como herramienta para facilitar la expresión y resolución de emociones y conflictos emocionales o psicológicos. El arteterapia se practica en sesiones individuales o en pequeños grupos bajo la conducción de un arte terapeuta” (Asociación Profesional Española de Arteterapeutas).

“La Arteterapia es una disciplina que utiliza el arte y los medios visuales como la principal vía de comunicación. La expresión creativa artística es el vehículo que permite desarrollar la

capacidad de reflexión, comunicación, expresión y desarrollo personal. Se aplica dentro de los ámbitos relacionados con la salud física y mental, el bienestar emocional y social en diversos sectores de la población” (Wikipedia, 2016).

“Una forma de psicoterapia que usa los medios artísticos como el modo de comunicación primordial. Ésta es practicada por arteterapeutas cualificados y registrados quienes trabajan con niños, jóvenes, adultos y ancianos. Puede utilizarse para diferentes diagnósticos o dificultades como los emocionales, problemas conductuales o de salud mental, aprendizaje, discapacidades físicas, lesiones cerebrales o situaciones neurológicas y enfermedades... El arte terapia no es una actividad recreacional o una clase artística, aunque se puede disfrutar de ella. Los clientes no necesitan de experiencia previa alguna o ser expertos en arte” (Asociación Británica de Arteterapia, BAAT).

L'art teràpia és una forma de treballar amb aquelles persones que tenen més dificultats a l'hora d'expressar-se o que tenen qualche tipus de discapacitat. A les escoles també s'utilitza per detectar qualche tipus de conflicte i per destensar-los dels seus sofriments. Els nins quan comencen a l'escola veuen en l'art una forma d'expressió propera i que els hi resulta agradable, és una manera en la qual ells poden contar-nos allò que els hi passa.

Els objectius de l'art teràpia per a infants en edat preescolar segons Sol Martínez són:

- **Fomentar el desenvolupament d'un espai entremig entre l'infant i la realitat: l'espai de joc i la creació.**
- **Estimular la recerca de resolucions creatives dedins una realitat propera.**
- Afavorir el procés de reafirmació de la individualitat i la valoració del si mateix de cada infant.
- **Encaminar les energies de l'infant cap a una activitat creativa.**
- **Facilitar l'expressió de les emocions dedins un entorn segur, l'espai de joc.**
- **Donar-li a l'infant eines per expressar-se de manera no verbal.**
- **Desenvolupar habilitats socials dedins el grup.**
- Estimular el desenvolupament de límits interns en cada infant.

Els objectius destacats en negreta són alguns dels objectius que s'intentaran posar en marxa a les sessions pràctiques que apareixeran més endavant.

Per finalitzar amb aquest apartat es destaca una frase de l'autor Alejandro Jodorowsky, que pot ser serveixi per reflexionar sobre tot el que s'ha anat redactant al llarg del document: *“solo has de adquirir el poder de ayudar, un arte que no sirve para sanar no es un arte”*.

5. POLYGLOT THEATRE

Un dels incentius per treballar amb aquesta temàtica de TFG ha estat aquesta companyia de teatre, ja que m'ha sorprès la seva forma de treballar amb els infants des d'una perspectiva divertida i arquitectònica.

Polyglot Theatre és la principal companyia de teatre que interacciona i fa participar als infants i a les seves famílies a partir de qualsevol espai públic, tractant de transformar-los i creant-ne de nous. Aquesta, va néixer a Austràlia i fa servir una filosofia artística diferent de les que hem pogut veure fins ara.

Es varen inspirar a partir dels jocs que sorgien en els infants i les seves idees, i de les quals varen crear mons on la gent pot participar activament. Aquesta companyia també està conscienciada amb el medi ambient, ja que se centren en la reducció d'emissions de carboni a partir dels materials que utilitzen.

Cal dir que treballen a partir de la curiositat, l'atenció i el respecte, ja que com són conscient del canvi cultural als quals estan sotmesos els infants, tracten de què els infants s'adonin de l'espai que habiten, de la percepció d'aquest i de la creació artística que aquest espai els hi pot oferir. Tots els projectes que han realitzat fins ara han estat experiències teatrals que han proporcionat una visió artística inesperada, utilitzant materials bàsics com caixes, papers, entre d'altres que fomenten la seva confiança i participació creativa, és a dir, que els permet desenvolupar-se de manera creativa i utilitzant la seva imaginació.

Polyglot Theatre treballa a partir de performances, espectacles que ocorren en un moment i a un espai concrets i a on es combinen diferents disciplines artístiques com la música, la dansa, el teatre i les arts plàstiques. Agafen espais públics que es transformen i canvien durant un temps concret en un món totalment diferent del que es trobaven abans de començar i a on únicament són les persones, infants i adults, que modifiquen l'espai.

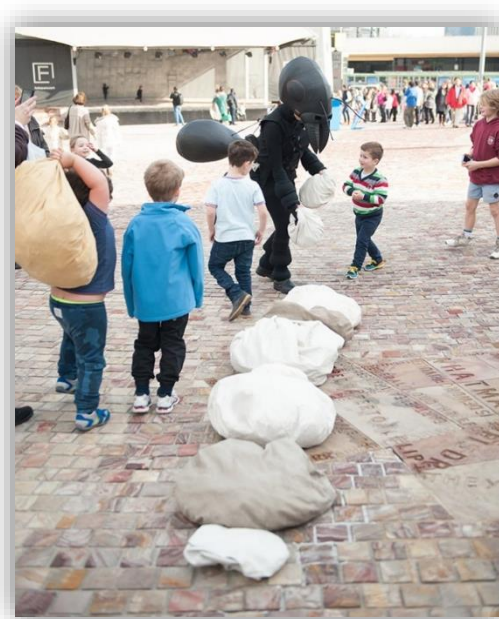
Com exposen a la pàgina oficial, Polyglot Theatre és una forma d'art que permet a les persones, nins en concret, formar part de l'acció, la història i l'ambient en el qual es veuen submergits. Pretenen que els infants desenvolupin el seu potencial respecte a la imaginació, que descobreixin el que són capaços de fer.

A més, cal dir que aquesta companyia de teatre cerca la inclusió de totes aquelles persones que hi participen, sense deixar de banda a ningú i a aprendre a integrar a totes les persones, trencant amb les barreres d'inclusió en tots els sentits. Pretenen crear un concepte de comunitat més ampli que inclogui a tothom.

A continuació podreu trobar una sèrie de performances que han anat realitzant des dels seus inicis, dels quals alguns m'han inspirat per realitzar les meves sessions artístiques. A més, a la bibliografia podreu trobar l'enllaç de la seva pàgina per veure els vídeos dels seus projectes:

a. FORMIGUES (ANTS)

A partir de tres formigues gegants que transporten miques de pa, els infants comencen a interactuar amb elles per descobrir el seu propòsit. Per a això, es desenvolupa un joc on els infants ajuden a transportar aquestes miques i on van creant un espai amb línies i patrons diferents. A més, potencien el treball de les formigues que fa referència a la feina que fan per naturalesa.





b. EMBOLIC (TANGLE)

Es dona una bolla d'elàstic gegant a cadascun dels participants perquè el fermin, l'estirin, l'ajuntin... i facin tot allò que se'ls hi ocorri i de la manera que creguin adient per anar formant una espècie de teranyina multicolor on els infants poden fer servir per jugar, explorar i, inclús, poden rebotar. Ells expliquen *“the single path of each becomes the interconnectes story of all the participants”* (Polyglot Theatre, 2012), és a dir, que cada història que comença la persona que hi participa acaba sent una història interconnectada amb la resta de participants.





c. CONSTRUIM AQUESTA CIUTAT (*WE BUILT THIS CITY*)

Aquesta performance inclou a tota la família en la construcció de la ciutat dels seus somnis. L'espai s'omple de caixes que cadascú desplaça, mou, eleva, entre d'altres de la manera que vol. Aquest espai es transforma depenent de la cultura i país a on ens trobem. La performance acaba amb la destrucció de la ciutat que s'ha construït.





En definitiva, cal dir que Polyglot Theatre és un espai on els infants poden fer i construir deixant volar la seva creativitat i la seva imaginació.

6. ESPAIS I ARQUITECTURA AMB INFANTS

Al llarg d'aquest apartat anirem trobant institucions, grups i materials que treballen l'art i el joc per a infants a partir de l'arquitectura, és a dir, tenint en compte l'espai que els envolta i podent transformar-lo segons l'interès del qui es troba en aquell espai.

a. CIUTAT DE LES ARTS I DE LES CIÈNCIES DE VALÈNCIA

Aquest espai també ha col·laborat a la meua tria sobre el tema del Treball de Fi de Grau, ja que vaig descobrir l'espai dels Xiquets que hi ha al seu interior i vaig poder veure com treballaven.

Aquest espai està enfocat al treball en grup amb nins d'entre 4, 5 i 6 anys. Tenen l'objectiu d'acabar una casa que mai es pot acabar i que per això el més important no és aconseguir acabar la casa, sinó que els infants formin part d'un grup de treball a on realitzen les seves pròpies tasques. A l'espai dels Xiquets i, en concret, a la construcció de la casa que no es pot acabar fan incís en què totes les parts que formen part del projecte són importants.

L'objectiu educatiu principal d'aquesta instal·lació és que els infants adquireixin habilitats, aptituds i actituds com el treball en equip, l'empatia, l'abstracció dirigida a generar seqüències complexes d'ordre de tasques, ús del llenguatge de tipus operatiu i un aprenentatge de valors com la cooperació i el respecte pels altres.

José Antonio Gordillo, treballador al departament de divulgació d'aquest espai, em va contar que la tria de la construcció de la casa va ser perquè aquesta és molt visual, però que podria haver estat qualsevol altra cosa com per exemple un vaixell. A més, em va fer arribar la importància de què els infants puguin fer servir els seus sentits per descobrir-se primer a ells mateixos i després a l'entorn que els envolta (aigua, vent, animals, ecosistema...).

Les distintes possibilitats d'aprofitament didàctic d'aquest espai se centren en:

- La visita lliure, de tal manera que els infants es poden organitzar per ells mateixos sense la intervenció de l'adult.
- La dinàmica monitorada pels educadors de l'espai, opció destinada sobretot a visites escolars.
- La dinàmica a on s'aplica als pares la tasca de guiar el joc amb els seus fills.





b. IMAGINATION PLAYGROUND

Aquest és un material basat en blocs molt lleugers que els infants poden desplaçar, alçar i transformar amb molta facilitat, fent allò que la seva imaginació és capaç de crear. Amb aquest material són ells qui fan les regles, de tal manera que estimula l'autoexpressió a través del joc i creen dedins un espai delimitat per ells mateixos.

Aquest material se centra a potenciar la psicomotricitat gruixada de l'infant, ja que les peces són gran però molt lleugeres. A més, desenvolupa les habilitats cognitives i socials, ja que en tot moment estan concentrats i pensant en com construiran el que volen fer i ho fan de manera conjunta amb altres infants.

Cal esmentar que únicament són de color blau perquè els infants puguin centrar-se en allò que estan construint, sense distraccions i alliberant la seva imaginació, evitant que hi hagi formes correctes o incorrectes de jugar.

Les peces estan fetes d'una escuma no tòxica, resistents a l'aigua i al sol i que són biodegradables, de tal manera que poden ser retornats al fabricant per reciclar-les. Aquestes són unes imatges de les peces a les quals faig referència:



c. ARQUITECTIVES

“Todos los ciudadanos deberían tener un entendimiento activo del medio ambiente construido, independientemente de la edad, ocupación o formación educacional. Cada uno de nosotros tendrá que tomar, en algún momento, una determinación acerca de temas relacionados con el medio urbano construido y tener opinión sobre la calidad de nuestras vidas y las de los demás” (Suvi Lindén, Ministra de Cultura en Finlandia).

Arquitectives és un grup que pretén iniciar als infants al món de l'arquitectura a través d'activitats que potenciïn la seva creativitat, capacitat d'observació i desenvolupament de la visió crítica. A més, pretén que aquests millorin en les habilitats manuals, aprenguin a treballar en equip i a organitzar-se a partir de valors com el civisme, la perseverança i el respecte.

La seva metodologia es basa en el fet que les persones aprenem fent, és a dir, que a partir d'experimentar amb una sèrie de situacions i resolent els conflictes que se'ls hi apareixen

aprenen. Arquitectives realitza tallers amb infants que els hi fan qüestionar-se el com i el perquè de tot allò que els envolta.

Igual que Polyglot Theatre, Arquitectives realitza accions urbanes. Una d'elles és molt semblant a Embolic (Tangle) mencionada amb anterioritat. A continuació posaré alguna fotografia de la sessió i d'algunes altres.

TERANYINA



FENT BUGADERIA



7. SESSIONS PRÀCTIQUES

a. CENTRE ON ES DUEN A TERME LES SESSIONS: CEIP ES PONT

En primer lloc faré una petita descripció del centre on he realitzat les pràctiques: CEIP Es Pont. Aquesta escola es caracteritza per estar al voltant d'un barri que ha viscut diverses transformacions al llarg dels darrers 50 anys: Son Gotleu. Aquest és un barri que s'ha anat degradant durant els darrers anys, a on ho ha una manca d'infraestructures adequades i recursos socials, i a on la densitat de població per habitatge és superior comparant-ho amb les dimensions d'aquest.

L'escola Es Pont, fa un treball en xarxa a on fan feina conjuntament diferents institucions de la barriada com el centre de salut, la policia municipal, altres escoles de la barriada, entre d'altres, a on s'involucren els infants, les famílies, el professorat i altres entitats. A més, aquest centre

lluita a favor d'una educació basada en la resolució de problemes a través de la conversa, intentant evitar la conflictivitat entre la diversitat cultural que trobam al centre.

El CEIP Es Pont defensa una escola mallorquina de parla catalana, entén l'escola com un espai on hi pot participar tota la comunitat educativa, on tots poden aprendre i ensenyar, potencien una coeducació on no hi hagi cap mena de discriminació per raó de sexe i cultura, i treballen perquè els individus que formen l'escola siguin respectuosos amb les diverses postures socials i que actuïn seguint uns valors democràtics.

b. PROGRAMACIÓ

A continuació es presentaran quatre sessions pràctiques realitzades a l'escola CEIP Es Pont amb la classe de 4 anys. La programació inicial d'aquestes sessions ha estat:

SESSIÓ	OBJECTIUS	PREGUNTES	ACTIVITATS	MATERIALS
1ª Trenca closques	Entendre la importància del grup: adonar-se'n que si falta qualche infant, el grup no està complet; adonar-se'n que cadascú és únic i necessari.	Tots els nins de la classe què formam? Què vol dir grup o equip? Com ens sentim si fa falta algú, es posa malalt o se'n va de viatge?	Previ: fer un cercle per respondre a les preguntes formulades anteriorment i, posteriorment, que cadascú es dibuixi a ell mateix (de cos sencer) al trencaclosques gegant de puzle aportat per la mestra. <i>Aquesta primera fase la faria a l'aula.</i> Durant: què cada infant posi, mogui, traslladi les peces del trencaclosques al seu gust per tal d'aconseguir una unió entre tots els membres que formen la classe. <i>L'activitat la duria a terme a la sala de psicomotricitat.</i> Després: demanar als infants si els hi ha agradat l'activitat i què és el que més els hi ha agradat. Per què hi ha peces en blanc? <i>Finalitzaria l'activitat a la sala de psicomotricitat.</i>	Peces de trenca closques gegants de color marró (cartó): algunes pintades pels infants i d'altres que quedin en blanc. Retoladors gruixuts negres.
2ª Què sortirà?	Realitzar una obra d'art conjunta a partir d'un material: adonar-nos que tots podem crear coses junts i que tot el que succeeix durant la seva realització és vàlid.	Algú sap què és això? (mostrant un cabdell de llana, elàstic, tela...). Em podries dir amb qui t'agrada jugar? Per què? I què podríem fer amb el cabdell i els arbres del pati?	Previ: fer un cercle per respondre a les preguntes formulades anteriorment. <i>Aquesta fase la realitzaria a l'aula per tal d'aconseguir un clima idoni per a la conversa, sense distraccions de fons.</i> Durant: <i>anar a la zona del pati d'EI on hi ha els arbres i començar l'activitat allà. Es diria als infants que han de</i>	Cabdells de llana, elàstic, tela... Arbres del pati com a suport per als cabdells.

			<p>pensar que cadascun d'ells és un arbre i ens hem d'unir d'alguna manera per crear un vincle. Es tracta de donar un cabdell a cada infant, aquest l'ha d'anar fermant als arbres i junts formar una instal·lació que representaria simbòlicament els vincles que s'han anat formant a l'aula al llarg del curs.</p> <p>Posterior: posar un nom a l'obra que hagués sortit i demanar que han sentit mentre fermaven els cabdells als arbres.</p> <p><i>Realitzaria l'activitat a la mateixa zona on han fet l'activitat perquè poguessin mirar l'obra d'art elaborada i es poguessin inspirar amb ella per posar-li el nom.</i></p>	
3ª És una ciutat?	<p>Ser capaços de construir una ciutat junts per tal de crear una comunitat dins un espai delimitat.</p>	<p>Què podem fer amb una capsa? Per a què serveixen les capses? Podríem construir alguna cosa amb elles? Quina?</p>	<p>Previ: fer un cercle per contestar a les preguntes realitzades anteriorment.</p> <p>Durant: intentar construir a partir dels materials oferts, dins una sèrie de zones delimitades, una espècie de ciutat. Per això crearia 4 grups de 5 infants cadascun, de tal manera que treballessin junts.</p> <p>Posterior: es xerraria de les produccions fetes pels infants, demanant-los que han construït i com ho han fet, i ens desplaçaríem per les diferents zones per veure que han fet els seus companys.</p> <p><i>Tota l'activitat es duria a terme a la sala de psicomotricitat.</i></p>	<p>Capses de diverses mides.</p> <p>Cinta adhesiva.</p> <p>Tisores.</p> <p>Tubs.</p> <p>Retoladors negres perquè puguin fer finestres o portes, si ho necessiten.</p>
4ª Llums, ombres i colors	<p>Captar les llums, ombres i colors a partir de moure's per un espai obert.</p>	<p>A on ens podríem amagar? Per què t'amagaries allà?</p>	<p>Previ: fer un cercle per contestar a les preguntes formulades amb anterioritat.</p> <p>Durant: la mestra prepararia una sèrie de recorreguts i túnels amb capses a on es deixa passar la llum o no i on es poden descobrir colors diversos quan els infants es desplacen per l'espai, a més de poder-se amagar dins capses o poder desplaçar aquestes al seu gust. Els infants s'han de moure per</p>	<p>Capses de diverses mides.</p> <p>Cinta adhesiva.</p> <p>Cel·lofana de colors.</p>

			<p>l'espai i captar les diferents intensitats de llum que hi ha segons per on es mouen, els colors que es creen amb la cel·lofana, entre d'altres.</p> <p>Posterior: demanar als infants com s'han sentit pels diferents espais, si han tengut por, s'han sentit a gust. Quin és el lloc on s'han sentit millor.</p>	
--	--	--	---	--

c. SESSIONS ARTÍSTIQUES

1ª SESSIÓ PRÀCTICA: TRENACLOSQUES

L'objectiu de la primera sessió *entendre la importància del grup: adonar-se'n que si falta qualche infant, el grup no està complet; adonar-se'n que cadascú és únic i necessari*, ha estat complert pels infants que realitzaren la sessió. A partir de la conversa inicial, varen entendre la importància del grup, de compartir amb els membres del grup tant els descobriments, com els seus dubtes i preocupacions i tenir presents a les persones que no es trobaven a la sessió.

A continuació es presentarà l'activitat començant per la part prèvia: la conversa.

Per començar amb la sessió es va demanar als infants: *tots els nins de la classe, què formam? Què som?* Les respostes dels infants varen ser aquestes.

Domingo: som nins.

Zion: un cercle.

Souke: una bolla.

Domingo: un equip.

Fadwua: som amics.

Aya: amics nins i nines.

Godstime: un abraç.

Mohamed A: som petits.

Nabil: ens podem juntar tots i ens podem donar la mà.

(un dels infants no vol donar la mà al seu company)

Mestra: *què vol dir equip?*

Junior: que formam un equip i anem a guanyar.

Domingo: un equip el forma un amb un altre, amb un altre...

Mestra: *pot una persona tota sola formar un equip?*

Nabil: no, perquè està tot sol.

Fadwa: si en Zion no dóna la mà no som un equip.

Zion: hem de compartir.

Souke: si.

Adam: per compartir necessitam amics.

Andrea: quan no compartim algú està trist i s'enfada molt.

Mohamed A: també ens hem d'ajuntar.

Nabil: si corren ràpid o lent podem ser un equip.

Godstime: podem jugar a futbol, a carreres i podem guanyar i tenir un trofeu.

Mohamed A: no tenim trofeu.

Zion: els trofeus no existeixen.

Mestra: *necessitam un trofeu per ser un equip?*

Nabil: per tenir un trofeu l'hem de guanyar. Podem fer carreres i posar una meta.

Godstime: han de venir tots per fer un equip.

Mestra: *no podem ser un equip sense Antònia, Jose, Adam R. i Yanira? Ens sentim tristos quan falta algú de la classe?*

Damlló: perquè estan malalts.

Abraham: junts, perquè són amics nostres.

Zion: quan un juga sol es posa trist.

Aya: si estam trists no poden ser amics. No estan perquè estan malalts. Ha mirat molt la televisió i li fa mal l'ull a Antònia.

Souke: sense ells se perdran el que fem.

Mestra: *però els hi podem contar?*

Zion: si no estan amb nosaltres no poden jugar amb nosaltres.

Nabil: si no estan encara serem un equip.

Adam: ens posam trists.

Mestra: *tots junts fem un grup, a què si? Idò si ajuntem totes les peces que farem?*

Nabil: fer un equip. Però aquí dins no hi ha espai, hem d'anar defora.

Mestra: si. I què hem de fer amb la peça que vos doni?

Nabil: un dibuix de nosaltres.

Mestra: Jo que he de dibuixar en aquesta peça que tenc?

Nabil: a tu.

I si li donc aquesta peça a na Fourtress, qui haurà de pintar?

Tots: na Fourtress.

(La mestra explica com han de pintar-se, fa un repàs corporal. La cara amb els ulls, el nas, la boca, les orelles, les celles, els cabells; el cos amb els braços i les cames... fins a dibuixar totes les parts del cos que són visibles. Després tots els infants es van a dibuixar les seves peces de trenca closques).



Una vegada es varen dibuixar tots els infants, vàrem anar a la sala de psicomotricitat per començar a ajuntar totes les peces. Presentàvem el dibuix que havia fet cadascú i el col·locaven allà on trobaven més adient.



Després d'això, els infants varen creure convenient dibuixar a les persones que havien faltat al llarg de la sessió i afegir-les al trencaclosques de la classe de 4 anys i la dels infants amb NEE que havíem creat.



Per finalitzar la sessió, es va demanar als infants si els hi havia agradat la sessió i vàrem decidir a on havíem de penjar el trencaclosques gegant, el qual es va decidir penja-ho al sostre de la seva classe.

Avaluació de la primera sessió:

Aquesta sessió ha estat bastant guiada per l'adult, però s'ha aconseguit dur a terme l'activitat proposada basant-nos en la construcció en un espai i seguint els trets d'identitat del centre, que estan relacionats amb què les propostes surtin dels interessos dels infants i fent-los raonar sobre l'activitat que han de realitzar posteriorment.

Per avaluar aquesta sessió he tengut en compte dos criteris: en primer lloc he valorat si han entès el concepte d'equip/grup. Crec que aquest ha estat assolit a partir de la conversa inicial on vàrem aprofundir sobre aquest terme i el de compartir i el qual vaig poder comprovar a partir de l'activitat que vàrem realitzar: el trencaclosques. Quan se'ls hi varen mostrar les peces que quedaven en blanc, sense dibuixar, varen decidir des del primer moment que volien fer a les persones que havien faltat. Es varen repartir les peces i en grupets varen anar elaborant les figures dels seus companys. Finalment els col·locaren al lloc que cregueren més adient de manera que quedessin integrats dins el grup de 4 anys i l'aula dels infants amb NEE.

El segon criteri que he tengut en compte ha estat si s'han adonat de l'espai on havien realitzat el trencaclosques. Es pot dir que aquest també ha estat assolit durant la sessió, ja que els infants eren conscients d'on volien col·locar la seva peça, primer miraven el trencaclosques i pensaven on col·locar la peça i després la posaven on trobaven més adient. A més, a partir de la pregunta final *on podem col·locar el nostre trencaclosques*, va sorgir l'opció d'utilitzar el sostre per

posar-lo, sent conscient d'un espai que fins aleshores no havien utilitzat per decorar a l'aula. Pens que aquest punt s'ha vist reflectit gràcies a la importància que hi ha a l'escola per col·locar les obres creades pels infants, ajudant a què els infants siguin conscients i participin en la tria de l'espai on volen que quedin les seves creacions.

2ª SESSIÓ PRÀCTICA: QUÈ SORTIRÀ?

Per situar-nos una mica a l'explicació d'aquesta segona pràctica, cal destacar que la preparació s'ha dut a terme a dos espais diferents, en primer lloc s'ha fet una conversa inicial a l'aula dels infants, ja que tenen un espai preparat per parlar de les diferents tasques, dels problemes, a on es donen explicacions, entre d'altres i els infants relacionen aquell espai amb respectar al company mentre xerra i escoltar-lo; en segon lloc, s'ha sortit al pati on s'havien preparat els cabdells de tela i llana fermats per un extrem als arbres que hi trobàvem.

A continuació es transcriurà la conversa inicial:

Mestra: què és això? (es mostra un cabdell de tela).

Godstime: com una bolla de neu.

Andrea: pareix una bolla de vera.

Junior: una bolla de bolas.

Yoel: pareix una pilota.

Adam: pareix una pilota.

Zion: una pilota de baloncesto.

Nabil: com un cap o com una roda de cotxe.

Mohamed: de tenis.

Fadwa: podem fer ulls.

Andrea: pareix una bolla de "gato".

Damlló: una bolla rodona.

Mestra: i si jo vos dic què es pot desfer?

Mahamadou: una cola.

Nabil: una venda.

Fadwa: un paper.

Mestra: i si vos dic que es pot desfer més?

Andrea: a dins hi ha una sorpresa.

Mahamadou: és paper.

Mestra: no ho puc rompre.

Godstime: es una toalla.

Ahmed: una bolla de basquet.

Mestra: vos puc dir el què és? És una bolla de tela.

Aya: ábrelo.

Tots: obri, obri!

Mestra: mirau ara vos faré una pregunta i l'haurà de contestar qui tengui sa bolla de tela, d'acord? Amb qui t'agrada jugar? Per què? A mi m'agrada jugar amb la meva cosina perquè m'ho pas super bé (a partir d'aquest moment de la conversa es passa un cabdell on cadascú que va xerrant és queda amb una part de la tela, de manera que quan acabin de xerrar tots, es formarà una teranyina).

Mohamed A: amb José. (no sap dir el perquè i dos companys li ajuden)

Domingo: perquè és el seu millor amic.

Godstime: porque siempre hablan.

Zion: Jose i Mohamed A. Perquè són els meus millors amics.

Junior: Damllo. Perquè és la meva amiga.

Domingo: con Godstime porque siempre jugam porque hemos tirado por tobogan y hemos hecho una carrera de futbol.

Jose: Mohamed A. i Zion. Porque ayer Mohamed A. estaba llorando porque nadie queria jugar con el.

Andrea: a mi m'agrada jugar amb na Serine i n'Abraham perquè són els meus amics.

Mahamadou: amb n'Ahmed perquè m'agrada molt.

Bryan: junior.

Fadwa: amb na Damllo i n'Andrea perquè són amics.

Damllo: Yoel i Junior perquè són amics.

Yanira: Aya. Al pati jugando a piratas.

Serine: Ahmed i Carolina.

Yoel: con Damllo a la cuineta.

Godstime: con Andrea porque es mi amiga.

Tamara: a cuineta amb na Yanira.

Ahmed: Junior i Yoel perquè li agrada molt.

Aya: Yanira i Tamara perquè són amigues.

Adam R: Junior i Ahmed porque amigos.

Jacobo: Bernat i Carolina.

Mohamed: Mahamadou a futbol.

Nabil: Andrea y Yanira.

Adam: Andrea perquè és el meu amic.

Carolina: Cati.

Mestra: què hem creat?

Zion: un juego.

Mohamed A: donde viven las arañas.

Mestra: estam conectats? Per a qui?

Zion: per nosaltres.

Mestra: i nosaltres qui som? Som un grup? I si fermam les bolles als arbres, què podem fer?

Andrea: una fiesta!

Zion: una teranyina.

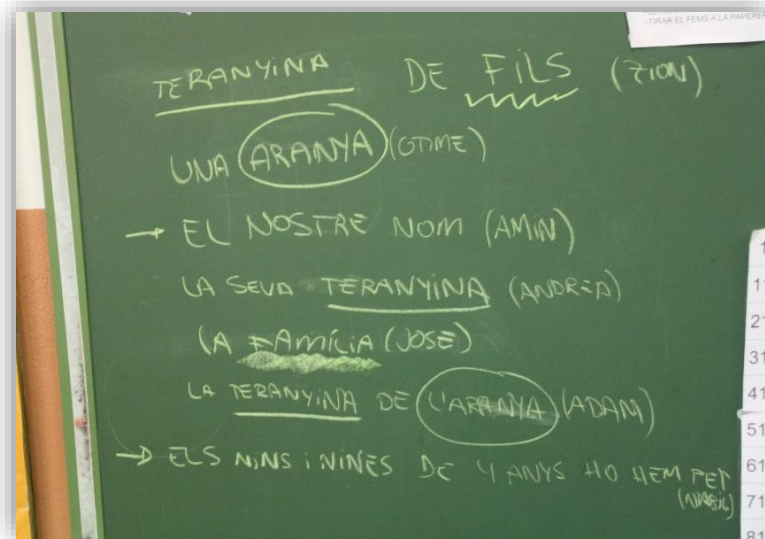
Mestra: hem d'imaginar que cadascú de nosaltres és un dels arbres del pati i hem de crear una teranyina, anem!

Després d'aquesta conversa ens traslladam a la zona del pati on hi ha els cabdells fermats, i d'un en un es dirigeixen cap a una bolla de tela o llana i comencen a crear una obra de manera activa, on cadascun d'ells participa. Una vegada han acabat de formar la teranyina i han gaudit una estona de la seva creació, s'inicia un altre joc, el de desfer el que hem fet. En aquest moment, tots comencen a enrotllar la llana i la tela per tornar a fer cabdells.





Una vegada ho hem arraconat tot, tornam a la classe i ens proposam posar un nom a l'obra creada, i surten les següents opcions:



El títol que han creat els infants i que respon al títol de la sessió: *què sortirà?*, ha estat: *teranyina de fils d'aranya*. Aquest s'ha triat a partir d'un debat entre els infants sobre quin nom posar-li. Un nin volia l'opció de la teranyina i l'altre la de l'aranya, de tal manera que es va proposar ajuntar les dues paraules. Quan pensàvem que el nom ja estava decidit, un infant diu què és necessari posar la paraula fils perquè la teranyina està format per fils, així que decidim on introduir-la. Aquesta es posa enmig de les dues paraules triades inicialment i es forma el títol esmentat amb anterioritat. Una vegada clar aquest, els infants elaboren un dibuix sobre l'experiència viscuda, posen el títol i la classe a la qual pertanyen. Aquests són alguns dels dibuixos elaborats pels infants:



Per finalitzar amb aquesta sessió, s'ha posat una imatge de la sessió a una paret de la classe, per tal de què els infants puguin recordar el que han fet i, en part, per decorar l'aula amb activitats realitzades pels infants per tal de fer seu l'espai.

Avaluació de la segona sessió:

Els criteris que he tengut en compte per avaluar aquesta sessió han estat bastant semblant als de la primera. He tengut en compte si han estat conscients del concepte de grup que vàrem elaborar a la primera sessió. La veritat és que cada vegada són més conscients de què al ser un grup, el que li passa a un els hi afecta a tots, i tracten de cercar solucions per aconseguir un benestar a l'aula.

A partir d'aquesta pràctica i de les intervencions que fa cadascú a la conversa, s'adonen que poden crear coses junts i tots col·laboren, ja que creen una teranyina a mesura que cadascú contesta a la pregunta plantejada: *amb qui t'agrada jugar i per què?* A més, aquesta pràctica no dóna pas a l'error, de manera que tot el que van creant els infants és vàlid i s'accepta, no es critica ni es corregeix. Pels infants d'aquesta classe ha estat important treballar aquest punt, ja que són infants amb idees molt fixes i si no es fan les coses com ells pensen o no surten com volien es queixen i diuen que està malament o s'enfaden.

L'altre criteri a tenir en compte, ha estat si han estat conscient de l'espai utilitzat. El fet de comparar la teranyina creada durant la conversa i la creada al pati exterior, fa plantejar les dimensions d'allò que fem. Per una banda, a l'aula estaven a un espai tancat, controlat per normes, per exemple; però d'altra banda, al pati els infants senten una major llibertat, de manera que es dóna pas a crear i imaginar de manera diferent.

Per finalitzar, cal dir que s'ha destacat l'obra creada conjuntament gràcies a les intervencions individuals de cada infant, donant importància al treball i a l'esforç fet per tots els infants, i valorant cadascuna de les seves potencialitats durant l'activitat.

3ª SESSIÓ PRÀCTICA: ÉS UNA CIUTAT?

L'objectiu de la sessió era *ser capaços de construir una ciutat junts per tal de crear una comunitat dins un espai delimitat*. Aquest ha estat complert en certa manera, ja que els infants si que han construït junts, han compartit l'espai i les capses ofertes, però no ho han fet dins les zones delimitades, ja que alguns començaven les construccions a un altre punt de la sala i els altres els seguien, o la construcció que volien fer ells, era més gran que l'espai ofert i, perquè simplement volien construir carreteres i aquestes s'havien de fer fora del lloc delimitat.

La sessió s'ha dut a terme a dos espais diferents, en primer lloc la conversa inicial ha transcorregut a l'aula dels infants, perquè es pogués dialogar en un espai tranquil i sense distraccions. La resta de la sessió s'ha produït a la sala de psicomotricitat.

A continuació, es presentarà la sessió que s'ha dut a terme començant per la conversa inicial.

Mestra: què podem fer amb una capsa?

Godstime: una sorpresa.

Domingo: hay que mirar que hay dentro. Y tenemos que pasarla.

Adam: amagar les joguets.

Zion: un castell de capsos.

Nabil: una capsa pintada de cotxe.

Godstime: una sorpresa que és una caja muy grande. Es un regalo.

Ahmed: una capsa de secretos.

Yoel: se pone aquí. En el suelo.

Mohamed: de joguets.

Damlló: està a dalt d'en terra la capsa.

Nabil: podemos meter cosas como un cofre del tesoros. Hay que esconderla para que otra clase la entregue.

Mestra: per què serveixen les capsos?

Damlló: para magia.

Zion: para hacer paquetes.

Adam: per fer un cotxe dibuixat.

Zion: per guardar els teus secrets.

Godstime: per una sorpresa.

Nabil: per posar contes.

Mestra: què podem fer amb una capsa tancada?

Zion: un castell.

Godstime: un castell d'un rei.

Mestra: podem construir? Què podem construir?

Ahmed: una casa de secrets.

Nabil: podem fer un edifici de capsos. Tenemos que hacer la base y al final uno se tiene que subir encima y otro tiene que pasarle las cajas.

Mestra: ens hem d'ajudar?

Nins: si.

Zion: un hotel. Per què l'hotel és un edifici.

Souke: un castell.

Godstime: com un ladrillo.

Abraham: un quadrat.

Jose: una casa. Necesitam un quadrat i un triangle para el tejado.

Andrea: un robot.

Adam R: una capsa estrella.

Domingo: Jo penso que podem construir un edifici de policies i un altre de peleas.

Godstime: també podem construir una carcel para los ladrones.

Souke: una capsa de Sant Antoni.

Ahmed: una jaia quaresma.

Mestra. Si posam una capsa i una altra capsa i una altra capsa...

Zion: fem una ciutat.

Nabil: hem de posar carreteres i un cotxe tallant trossos de capsos i pintat.

Mestra: he preparat moltes de capsos.

Damlló: para nosotros.

Després de la conversa ens vàrem dirigir a la sala de psicomotricitat i vàrem explicar als infants les normes bàsiques com no pegar o no destruir les construccions dels altres. Una vegada aclarides se'ls hi va dir als infants que havien de construir a les zones delimitades per construir una ciutat, i després varen començar.



Els infants realitzant un castell



Els infants realitzant un palau



Els infants realitzant un edifici i una carretera

Una vegada finalitzada la sessió, vàrem xerrar amb els infants sobre les construccions que havien fet i amb qui les havien fet, i després vàrem construir una torre conjunta amb totes les capses de la sala i quan va estar muntada els infants la varen anar a tirar.





Per acabar vàrem arraconar les capsas en un racó de la sala de psicomotricitat i els hi vàrem demanar als infants què era el que més els hi havia agradat de la sessió. Les respostes dels infants varen ser les següents:

Souke: na Sonia ens ha preparat una sorpresa.

Abraham: m'ha agradat el que ha fet n'Andrea (un castell).

Fourtress: la sorpresa.

Junior: na Damllo ha compartit.

Godstime: me gusta el castell d'Abraham.

Mohamed: jugar amb les joguetes.

Damllo: me gusta el castell d'Abraham.

Andrea: me gusta el castell d'Abraham. És el més guapo del món.

Yanira: a mi me gusta la construcción de Abraham.

Aya: m'ha ajudat na Yanira.

Nabil: Jose me ha quitado una caja, però luego se la he pedido y me la ha dado.

Yoel: un Castillo me encanta.

Adam R: Yoel me ha dejado una caja.

Domingo: a mi me gusta el castell d'Abraham i tocava la bateria.

Mahamadou: sa capsa.

Ahmed: el vaixell.

Jose: la meva casa.

Després d'uns dies es varen seleccionar dues de les fotos de la sessió i les vàrem penjar a l'aula dels infants.

Avaluació de la tercera sessió:

Per avaluar aquesta sessió he seguit els criteris de les dues anteriors. En primer lloc, he tengut en compte si els infants han estat conscients del concepte de grup. M'ha sorprès adonar-me'n que encara que alguns infants llevaven capses o desmuntaven qualche construcció dels seus companys, la majoria dels nins han col·laborat conjuntament per realitzar els seus edificis. En un primer moment, tots els infants anaven nerviosos a agafar les capses que poguessin, però a mesura que anava passant el temps s'anaven agrupant i formant construccions més grans i complexes.

A més, revisant les converses, m'he adonat que durant aquestes els infants han tengut en compte als seus companys i han valorat positivament si algú l'havia ajudat i si li havien deixat qualche capsa, entre d'altres. És un fet que m'ha agradat, ja que a aquests infants els hi costava molt descentralitzar-se a ells, amb tot el que fan són molt egocèntrics, i a mesura que van passant les sessions els infants són més conscients dels seus companys i del que fan.

L'altre criteri per avaluar ha estat si eren conscients de l'espai que feien servir. La majoria d'infants s'han desplaçat per tota la sala fent construccions per un lloc i un altre, agafant una capsa d'un costat i posant-la a l'altre, fins que han decidit establir-se a un punt, compartir les seves capses i elaborar una construcció més gran. De l'espai delimitat per fer les construccions no han estat conscients, han preferit utilitzar tot l'espai que els envoltava per les seves construccions, ignorant les zones marcades.

D'altra banda, aquesta sessió donava peu a l'assaig-error, com a l'anterior, ja que els infants anaven creant i construint, si se'ls queia, ho tornaven a provar fins que els hi sortia la torre. És un tipus de pràctica molt important per a aquest grup d'infants i ha estat una sessió molt enriquidora, ja que són nins que encara no construeixen verticalment, sinó que ho fan horitzontalment, per terra, i sense elevar la majoria d'ells. Aquesta pràctica els hi ha donat l'oportunitat de construir elevat les peces que tenien (les capses).

4ª SESSIÓ PRÀCTICA: LLUMS, OMBRES I COLORS

L'objectiu de la sessió era *captar les llums, ombres i colors a partir de moure's per un espai obert*. Aquest no ha estat complert, ja que els infants varen preferir canviar l'orientació de la sessió al joc simbòlic.

La sessió va tenir lloc a dues bandes. Per una part la conversa inicial i la lectura final d'un conte s'han realitzat a l'aula per mantenir l'ambient calmat, i d'altra banda la part de moviment s'ha dut a terme al pati de l'escola.

La sessió estava encaminada a passar per túnels a on s'apreciaven diferents colors i a on hi havia contrastos de llum i ombra, però va acabar per convertir-se en una sessió de joc simbòlic, utilitzant gran part de l'espai del pati, i transformant les capses que formaven els túnels en cascs, armadures, cavalls, cases, entre d'altres.

A continuació transcriuré la conversa inicial:

Mestra: a on vos agrada amagar-vos? Per què?

Mahamadou: arbres, perquè m'agrada molt.

Yoel: a les cadires, perquè m'agafin.

Fadwa: a una teranyina perquè m'agrada.

Godstime: als arbres de dalt, perquè així no m'agafaran.

Nabil: a una caixa perquè si hi vaig en silenci no m'escoltaran hi em trobaran.

Jose: darrera la casa perquè quan m'agafin puc obrir la casa i amagar-me a altres llocs.

Domingo: m'agrada amagar-me al camió del papa perquè tenc un munt de juguetes i ningú em pot trobar.

Adam: davall la taula perquè no me troben.

Julia: davall els llençols perquè s'està molt bé.

Serin: li agrada amagar-se dins de la classe perquè creu que pot fer el que vol.

Junior: davall el llit, perquè així no me troben.

Souke: dins de l'aigua, perquè no m'agafin.

Damlló: m'agrada amagar-me dins de la casa, de la banyera.

Mohamed A: damunt dels arbres perquè m'agrada.

Mohamed: amb Damllo, perquè me puja.

Ahmed: m'agrada molt a les "cestas" grans.

Fourtress: dins de l'aigua, perquè no me mirin.

Yanira: al tobogan, perquè no me trobin.

Aya: dins una capsa com un tresor, perquè m'agrada. No me troben.

Tamara: com Yanira.

Mestra: a mi m'agrada amagar-me darrera les portes quan estan obertes, perquè puc veure si ve algú. I tenc una altra pregunta, per què ens amagam?

Godstime: perquè nos ens trobin.

Jose: al joc de l'escondite ens hem d'amagar.

Adam: perquè no ens trobin.

Mestra: i de qui ens amagam?

Mohamed A: dels nins.

Jose: de un tauró.

Godstime: de les nines.

Nabil: d'una persona amb la que jugam.

Fadwa: de les mamas i els papas.

Souke: d'un lleó.

Adam: d'animals.

Domingo: del meu germà.

Nabil: de nuestros primos.

Mohamed A: d'un vaixell.

Després d'això ens vàrem dirigir cap al pati, i els infants es varen trobar una sèrie de túnels amb diferents obertures i finestres folrades amb paper cel·lofana. Començaren a jugar i passar per

davall els túnels, però de cop i volta varen tirar-ne un i el joc va canviar radicalment i va passar a convertir-se en una sessió de joc simbòlic.

Les primeres fotografies que es troben a continuació són del moment en què jugaven amb els túnels.





A continuació, es trobaran les imatges sorgides amb el joc simbòlic.

- Joc d'amagar



- Joc de cavallers



- Joc de les cases





- Joc de vendre gelats



- Joc de robots



Per finalitzar la sessió, vàrem tornar amb els infants a l'aula i vàrem contar el conte “no és una caixa”, a on els infants s’havien d’imaginar a què estava jugant el protagonista del conte amb la caixa que tenia.

Avaluació de la quarta sessió:

Els criteris a avaluar per a aquesta sessió han estat similars als de les sessions anteriors, per tal de comprovar si els infants han evolucionat en qüestió de l’espai que utilitzen, del joc que generen i amb qui ho fan.

El primer criteri a tenir en compte ha estat si els infants han estat conscients del grup classe a l'hora de jugar o s'han estimat més jugar tots sols. En aquest aspecte els infants han fet un canvi, ja que han passat d'inicialment no compartir res del que tenien, a compartir el material que tenen. Per tant, es pot dir que els infants, aquesta vegada, s'han estimat més jugar col·lectivament, uns amb els altres, generant jocs diferents entre els diferents infants.

L'altre criteri a valorar ha estat si els infants s'han adonat de l'espai utilitzat, si han fet servir l'espai on hi havia la sessió muntada o han volgut estendre el seu joc per tot l'espai que hi havia. En aquest cas, durant la sessió varen començar el joc allà on hi havia montat els túnels, però una vegada va començar el joc simbòlic, els infants s'estimaren ampliar-ho per tot el pati, generant diferents jocs als diferents espais.

D'una banda, cal esmentar, que el propòsit de la sessió ha canviat i tot el que es tenia pensat ha canviat en funció de les necessitats dels infants. Cal contemplar la necessitat de variar les propostes quan les estam duent a terme, ja que a vegades els infants no reaccionen com ens ho esperam.

D'altra banda i com heu pogut veure amb les fotografies, els infants han generat diferents jocs, cosa que durant la sessió han obert les seves ments a un món paral·lel i s'han imaginat l'inimaginable. Que l'orientació del joc hagi canviat no és res dolent, ja que ha donat peu a què els infants desenvolupin la seva imaginació, cosa que a aquests els hi costa molt, i a més, han fet seu el joc. *“Para el niño, el juego simbólico satisface la necesidad de entenderse en la realidad y le permite realizar transformaciones simbólicas en la interacción con los otros (niños o adultos), el espacio y los objetos [...]. Así, el espacio se va construyendo continuamente como marco vital [...]”* (Ruiz i Abad, 2011).

8. CONCLUSIONS

Actualment, s'està treballant l'art a les escoles de manera diferent a com es feia fins ara, però encara queda molt de camí per recórrer. Comença a haver-hi institucions i escoles que posen en actiu aquesta nova forma de treballar. S'ha de conscienciar als infants de la seva realitat i fer-los entendre l'espai que habiten.

El fet de desplaçar-nos de l'aula per dur a terme les sessions d'artística, dóna la possibilitat que els infants es facin conscients de què les arts plàstiques no són, únicament, l'elaboració de dibuixos o pintar, sinó que va més enllà. L'artística els hi dóna l'oportunitat de descobrir el món que els envolta, i l'escola és una de les vies més importants per fer entendre aquest aspecte.

És per aquest motiu, que he investigat sobre aquest tema, l'art als espais, i he intentat posar en pràctica alguna de les sessions dutes a terme per algunes institucions, encara que he modificat la forma de fer-ho en funció de l'escola on ho he posat en pràctica. Aquesta forma de treballar els espais permet als infants adonar-se'n d'on estan i amb qui estan, i ho fan a partir de la reflexió i de l'experimentació, dues formes bàsiques d'aprendre.

Amb les quatre sessions dutes a terme, he intentat que els infants es coneguin millor entre ells, s'adonin de què existeixen ells com a persones, però també pretenia que entenguessin que viuen a una realitat, i que aquesta està plena d'art.

Durant les sessions plantejades, he donat molta importància també al fet que s'adonin del concepte de grup i de pertinença en aquest. Cadascú pot crear alguna cosa, però junts, de forma col·lectiva, podem crear coses encara millors, ja que si tots unim els nostres coneixements, perspectives i posam sentiment en allò que fem, aconseguim sentir-nos integrats i engrescats amb el grup i amb allò que fem.

“El niño, al igual que los artistas contemporáneos, se identifica con el espacio para realizar un acto creativo que surge de sus diversas relaciones con los objetos y los espacios investidos de nuevas connotaciones. Es decir, imaginan escenarios que trasladan a la vida real” (Ruiz y Abad, 2011, p.156).

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

ABAD, J. (s.d.). *Experiencia Estética y Arte de Participación: Juego, símbolo y celebración*. Universidad Autónoma de Madrid.

CALLEJÓN, M^a D; GRANADOS, I. (2003). *Creatividad, expresión y arte: terapia para una educación del siglo XXI. Un recurso para la integración*. Escuela Abierta.

CONCEPTO.DE (2015). *Concepto de Arte*. [En línea]. Disponible en: <http://concepto.de/arte/>

DEFINICIÓN ABC (2016). *Definición de Arte*. [En línea]. Disponible en: <http://www.definicionabc.com/general/arte.php>

DEFINICIÓN.DE (2016). *Definición de performance*. [En línea]. Disponible en: <http://definicion.de/performance/>

DE LA VEGA, M. (2007). *Producción estética y cambio social: la función del arte*. Revista de arte y estética contemporánea. Universidad Simón Bolívar y Universidad Católica Andrés Bello. Venezuela.

EISNER E. (1995). *Educar la visión artística*. Paidós Educador. Barcelona. España.

GARDNER, H. (1987). *La teoría de las inteligencias múltiples*. Santiago de Chile: Instituto Construir. [En línea]. Disponible en: [http://www.institutoconstruir.org/centrosuperacion/La%20Teor%EDa%20de%20las%20Inteligencias%20M%FAltiples%20\(cortad\).pdf](http://www.institutoconstruir.org/centrosuperacion/La%20Teor%EDa%20de%20las%20Inteligencias%20M%FAltiples%20(cortad).pdf)

GRAEME, F. (s.d.). *Arte, Educación y Diversidad Cultural*. Paidós Arte y Educación. Pp. 15-46.

IMMAGINATION PLAYGROUND (2016). *Imagination Playground*. [En línea]. Disponible en: <http://www.imaginationplayground.com/index.html>

INMEMORIA.ES (2012). *¿Qué es arteterapia?* Asociación profesional española de arteterapeutas. [En línea]. Disponible en: <http://www.arteterapia.org.es/que-es-arteterapia/>

MARTÍNEZ, S. (2009). *Arteterapia con niños en edad preescolar*. Arteterapia. Papeles de arteterapia y educación artística para la inclusión social, 4, 159-175.

NAVAL, C. (2011). *Claves para aproximarse a la educación artística en el sistema educativo: educación “por” las artes y educación “para” un arte*. Revista semestral del departamento de educación. Facultad de filosofía y letras. Universidad de Navarra.

MALAGUZZI, L. (1996). *OmbraLita. I cento linguaggi dei Bambini. Narrativa del possibile, proposte delle bambinee dei bambini dei Nidi e delle Scuole Comunali dell’Infanzia di Reggio Emilia*. Catálogo de la exposición. Reggio Emilia.

MARTÍNEZ, M^a P; RAMOS, C. (s.d.). *Escuelas Reggio Emilia y los 100 lenguajes del niño: experiencia en la formación de educadores infantiles*. Actas del XVIII Coloquio de Historia de la Educación. Vol. 2. Sección 3

PALACIOS, L. (2006). *El valor del arte en el proceso educativo*. Universidad Autónoma Metropolitana Unidad Xochimilco. México.

POLYGLOT THEATRE (2016). *Polyglot theatre is child’s play*. [En línea]. Disponible en: <http://www.polyglot.org.au/>

POP, M. (2012). *[La parte técnica]. El origen de la palabra arte en español*. Panamarte. [En línea]. Disponible en: <http://panamarte.net/2012/05/origen-palabra-arte-espanol/>

REGADER, B. (2016). *La teoría de las Inteligencias Múltiples de Gardner*. [En línea]. Disponible en: <https://psicologiaymente.net/inteligencia/teoria-inteligencias-multiples-gardner#!>

RUIZ, A; ABAD, J. (2011). *El juego simbólico*. Barcelona. Graó.

SÁNCHEZ A. (2010). *Arte y educación: diálogos y antagonismo*. Revista Iberoamericana de educación, n°52, pp. 43-46

VIGOTSKY, S. (1986). *La imaginación y el arte en la infancia*. Akal. Madrid.